

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Van Wet Bopz naar Wet zorg en dwang

Wzd-team VWS - www.dwangindezorg.nl

wet
zorg en
dwang

Bottom line:
dilemma vrijheid
versus veiligheid

Tot en met 2019: de Wet Bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (Bopz)

- alleen voor cliënten met een Bopz-indicatie;
- die verblijven in een Bopz-erkende instelling /locatie.

*Uitgangspunt: **Ja, mits...***

- > Ging over toepassing van de volgende middelen en maatregelen:
 - afzondering;
 - separatie;
 - fixatie;
 - gedwongen toediening van medicatie; en
 - gedwongen toediening van vocht en/of voeding.

I De Wet Bopz

Voor:

- › gedwongen zorg bij patiënten met psychische problematiek;
- › gedwongen zorg bij cliënten met dementie en verstandelijke beperking.

Is per 1 januari 2020 vervangen door:

- › Wet verplichte ggz
 - Geestelijke gezondheidszorg (ggz);
- › Wet zorg en dwang
 - Verstandelijke beperking (VG);
 - Psychogeriatrische aandoeningen (PG).

Wet zorg en dwang / 1

- sluit beter aan bij de cultuuromslag naar méér vrijheid in de zorg;
- cliënten wonen vaker buiten een Bopz-erkende instelling /locatie;
- sluit beter aan bij de aard van de zorgverlening in de PG- en VG-sector.

> Geldt:

- voor **alle** cliënten met verstandelijke beperking of psychogeriatrische aandoening;
- bij zorg binnen of buiten een accommodatie (ook thuis).

Wet zorg en dwang / 2

- > Regelt de rechten van cliënten:
 - bij (onvrijwillige) opname in een zorginstelling;
 - bij zorg waar de cliënt (en/of zijn vertegenwoordiger) niet mee instemt/zich tegen verzet;
 - recht op advies en bijstand door een cliëntenvertrouwenspersoon.

- > Uitgangspunt: **Nee, tenzij...**

- > Criterium om onvrijwillige zorg te overwegen is of er sprake is van **ernstig nadeel** voor cliënt of zijn omgeving.

Onvrijwillige zorg /1

- > Gaat over omgaan met verzet /geen instemming bij:
 - het toedienen van vocht, voeding en medicatie, en medische controles/handelingen;
 - beperken van de bewegingsvrijheid;
 - insluiten;
 - toezicht houden op cliënt;
 - onderzoek aan kleding of lichaam;
 - onderzoek van woon- of verblijfsruimte op middelen die gedrag beïnvloeden en op gevaarlijke voorwerpen;
 - controleren op aanwezigheid van middelen die gedrag beïnvloeden;
 - beperkingen in vrijheid om eigen leven in te richten, waardoor cliënt iets moet doen of nalaten (inclusief gebruik communicatiemiddelen);
 - beperkingen in recht op ontvangen van bezoek.

Onvrijwillige zorg /2

- > Uitgangspunt:
 - geen gedwongen zorg!
 - Criterium: **ernstig nadeel** voor cliënt of omgeving
 - ook dan: proberen met vrijwillige zorg op te lossen.
 - pas als dat niet mogelijk is, mag onvrijwillige zorg worden toegepast, maar moet **stappenplan** worden gevolgd.

Onvrijwillige zorg /3

- > Stappenplan ook volgen als wilsonbekwame cliënt zich **niet** verzet tegen/zijn vertegenwoordiger instemt met:
 - medicatie die gedrag en/of bewegingsvrijheid beïnvloedt en niet wordt toegediend volgens de geldende richtlijnen;
 - maatregelen waardoor de cliënt enige tijd in zijn bewegingsvrijheid wordt beperkt;
 - insluiting.

Interne functies en verantwoordelijkheden

- > Zorgverantwoordelijke:
 - zorgt voor het opstellen, vaststellen, uitvoeren, evalueren en zo nodig periodiek aanpassen van het zorgplan + cliëntdossier;
 - overlegt met de cliënt en zijn vertegenwoordiger voorafgaand daarover.

- > Wzd-functionaris:
 - Arts, gz-psycholoog of orthopedagoog-generalist;
 - verantwoordelijk voor de algemene gang van zaken op het terrein van het verlenen van onvrijwillige zorg;
 - beoordeelt of onvrijwillige zorg in een zorgplan kan worden opgenomen en of de periode van toepassing van onvrijwillige zorg eventueel kan worden verlengd.

Interne en externe deskundigheid

- > (Uitgebreid) deskundigenoverleg:
 - in het kader van het stappenplan overlegt de zorgverantwoordelijke met ten minste één deskundige van een andere discipline over opname van onvrijwillige zorg in het zorgplan;
 - bij evt. verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg wordt verleend, wordt overlegd met een niet bij de zorg betrokken deskundige.

- > Externe deskundige:
 - adviseert als het niet lukt om onvrijwillige zorg binnen 6 maanden af te bouwen.

Registratie en gegevens-uitwisseling

- > Registratie locaties waarin onvrijwillige zorg wordt verleend:
 - verplichte registratie van locatie
 - in openbaar register
 - zodat kenbaar is voor onder andere de IGJ, burgemeester en CIZ op welke locaties onvrijwillige zorg wordt gegeven.

- > Registratie onvrijwillige zorg in het cliëntdossier:
 - moet digitaal beschikbaar zijn voor IGJ;
 - halfjaarlijks overzicht aanleveren aan IGJ.

 - Daarnaast ook analyse over verleende onvrijwillige zorg aanleveren aan IGJ.

De cliënten- vertrouwenspersoon/1

Biedt desgevraagd advies en bijstand aan **alle** cliënten die in accommodatie verblijven bij:

- onvrijwillige zorg;
- aangelegenheden die samenhangen met de opname en het verblijf in de instelling; en
- het doorlopen van de klachtenprocedure.
- is onafhankelijk, maar gericht op de belangen van de cliënt.
- biedt desgevraagd advies en bijstand aan cliënten bij onvrijwillige zorg buiten een accommodatie (in een locatie), of als zij hierover een klachtenprocedure doorlopen.
- heeft signaleringsfunctie (Wet zorg en dwang art. 57, tweede lid, onder a).

De cliënten- vertrouwenspersoon/2

- > De Cliëntenvertrouwenspersoon (CVP):
 - Niet in dienst van de zorgaanbieder.
 - Altijd toegang tot de cliënt en tot de omgeving waar hij verblijft.
 - Medewerking van zorgaanbieders en zorgverleners is vereist.
 - Eigen 'vertrouwenspersoon' kan geen CVP zijn.
 - Wlz-uitvoerders kopen CVP regionaal in bij CVP-aanbieders.
 - in 2020 in een pilot.
 - CVP moet voldoen aan het 'Kwaliteitskader Cliëntenvertrouwenspersoon in de Wet zorg en dwang'.

Klachtrecht

- > Verplichte aansluiting bij externe klachtencommissie.
- > Behandelt alleen klachten over:
 - het besluit om onvrijwillige zorg in het zorgplan op te nemen;
 - besluiten over uitvoering van onvrijwillige zorg op basis van het zorgplan of in onvoorziene situaties;
 - de beoordeling van de wilsbekwaamheid van een cliënt; beslissingen van de Wzd-functionaris.
- > Moet worden ingesteld door representatieve organisaties van zorgaanbieders en representatieve organisaties van cliënten.

Overgangsjaar Wzd /1

- > Brief Minister De Jonge aan Tweede Kamer, 5 juli 2019 (roadmap)
- > Overgangsjaar 2020 biedt mogelijkheid:
 - aan zorgaanbieders -en professionals en cliënten om in de praktijk te starten, ervaring op te doen met en te leren van situaties die tot dan toe alleen droog konden worden geoefend;
 - om zorgaanbieders -en professionals te ondersteunen bij het verder inrichten van de noodzakelijke infrastructuur en bij het beter in de eigen organisatie verankeren van alle praktische aspecten van de Wet zorg en dwang.
- > Roadmap is opgesteld na gesprekken met veldpartijen.

Overgangsjaar Wzd /2

- > **Onderwerpen roadmap:**
 - Helderheid vooraf;
 - Informatie en communicatie (www.dwangindezorg.nl);
 - Infrastructuur;
 - Leren en doen;
 - Bekostiging;
 - Toezicht;
 - Monitoring.

- > **Worden samen met betrokken veldpartijen uitgewerkt.**

- > **Looptijd roadmap t/m 31 december 2021**

Overgangsjaar Wzd /3

- > Toezicht Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ):
 - IGJ heeft visienota op website gepresenteerd (www.igj.nl);
 - Belangrijk aandachtspunt: bewustwording en randvoorwaarden voor terughoudendheid en zorgvuldig proces bij onvrijwillige zorg door aanbieders /professionals;
 - Met toezicht ook bijdragen aan signaleren en agenderen van ervaringen en knelpunten bij de uitvoering;
 - Handhaven als kwaliteit en veiligheid van de zorg in het geding is.

Informatie- producten

Voorbeeld van producten op www.dwangindezorg.nl

ActiZ	Profiel 'zorgverantwoordelijke'
KansPlus	3 brochures; Wzd vanuit perspectief cliënt, vertegenwoordiger Brochure 'Wet zorg en dwang voor zorgprofessionals'
NaarKeuze	Handreiking voor ouderinitiatieven en PGB
Raad op Maat	Flyers over de CVP voor de PG –en VG sector Flyer voor cliëntenraden
Verenso	Handreiking onvrijwillige zorg voor SO en AVG intramuraal
VGN	Handreiking Wzd voor zorgaanbieders
VGN	Profiel 'Wzd-functionaris'
VWS	Brochure Rechterlijke Machtiging
VWS	Brochure Inbewaringstelling
VWS	Brochure Voorwaardelijke Machtiging
VWS	Handreiking Samenloop 'meerdere regimes in één instelling'

Stand van zaken implementatie Wet zorg en dwang

- Regelgeving en duiding
- Informatie en communicatie
- Gegevensuitwisseling
- Kostenonderzoek
- Cliëntenvertrouwenspersoon
- Locatieregister
- Monitoring & evaluatie

- Crisisplaatsingen
- Medische verklaring

Regelgeving, informatie en communicatie

- Regelgeving in 2020
 - Aanpassing van het Besluit zorg en dwang (Bzd) -> Huntington, Korsakov en NAH onder de Wet zorg en dwang brengen.
 - Wetgevingsproces om aanleveren van toezichtsinformatie bij de IGJ op persoonsniveau mogelijk te maken (zoals bij de Wvggz).
- Informatie en communicatie
 - Nieuws en informatieproducten via dwanginzorg.nl;
 - Helpdesk: dwanginzorg.nl/contact;
 - Nieuwe reeks bijeenkomsten (verdiepingssessies) in oktober.

Gegevensuitwisseling en kostenonderzoek

- > Gegevensuitwisseling
 - Prioriteit voor medische verklaring, gegevensuitwisseling rond IBS, rechterlijke machtiging en het aanleveren van halfjaarlijkse overzichten en analyses bij de IGJ.
 - Standaardisering van informatieproducten.

- > Kostenonderzoek
 - De Nederlands Zorgautoriteit (NZa) gaat de bekostiging in relatie tot de Wet zorg en dwang verkennen.
 - Naar verwachting meer duidelijkheid medio 2020.

Clientenvertrouwens- persoon en locatieregister

- > Clientenvertrouwenspersoon (CVP)
 - Wlz-uitvoerders hebben 4 aanbieders geselecteerd voor leveren CVP in de 31 zorgkantoorregio's;
 - Per regio is één CVP-aanbieder gecontracteerd;
 - Landelijke faciliteit (LFCVP) is opgericht.

- > Locatieregister
 - locatieregister.dwangindezorg.nl;
 - Bopz-locaties zijn automatisch overgezet in het nieuwe register;
 - Nieuwe aanbieders melden zich zelf aan.

Monitoring/evaluatie en overgangsjaar 2020

- > Monitoring en evaluatie:
 - Voorbereidingen wetsevaluatie
 - In februari eerste landelijke Wzd-tafel

- > Overgangsjaar 2020
 - Uitvoeren plan van aanpak voor ondersteuningsstructuur;
 - Vilans-programma 'van Bopz naar Wzd';
 - Subsidies aan veldpartijen voor implementatie van de Wet zorg en dwang;
 - Actieonderzoek Wet zorg en dwang;
 - Afspraken over aanlevering van overzichten en analyse in het overgangsjaar en omzetting Bopz-behandelplannen.

Knelpunten

- > Crisisplaatsingen
 - Factsheet crisisplaatsingen beschikbaar op www.dwangindezorg.nl
 - VWS pakt tijdelijke rol bij crisisplaatsingen VG- en PG-cliënten
 - Ondertussen wordt gewerkt aan structurele oplossing

- > Medische verklaring
 - Wettelijke eis dat arts die medische verklaring opstelt niet in dienst mag zijn bij de zorgaanbieder, wordt losgelaten.

Vervolg van het programma

- > 13:45 uur: Start eerste workshopronde
- > 14:30 uur: Pauze
- > 15:00 uur: Start tweede workshopronde
- > 15:50 uur: Start derde workshopronde
- > 16:35 uur: Einde met afsluitend een drankje

Huishoudelijke mededelingen

- Neem deel aan de workshop waarvoor u zich heeft aangemeld!
- U krijgt na afloop een mail met uw bewijs van deelname en de link naar alle presentaties.

Workshops

Workshop	Organisatie	Zaal
1) Stappenplan	Vilans	
2) Verzet	NIP	
3) Onvrijwillige zorg	Vilans	
4) Zorginhoudelijke, juridische en medische expertise bij opname in een Wzd accommodatie	CIZ	
5) Vertegenwoordiging cliënt	Raad op Maat	
6) Toezicht IGJ op de Wzd	IGJ	
7) Pilots, reeds opgedane ervaringen van zorgaanbieders	Significant	
(aanwezigheid van LFCVP tijdens pauze)	LFCVP	